

Ylioppilaskoe kevät 2021 Kirjoitustaito – 5. Tulevaisuuden suomalaisuus

AIHE: 5. Tulevaisuuden suomalaisuus

Tarvitseeko suomalaisuus suojelusenkelin?

Suomalainen syö salmiakkia ja saunoo, mutta yhtä lailla suomalainen voi syödä sushia ja soittaa ukulelea. Globalisaation myötä suomalaisuus on murroksessa, mikä herättää monissa kiihkeitä tunteita. Voimakas nationalistinen tarve oman kansallisuuden suojeluun on yleistynyt, vaikka usein kiihkoilijalle itselleenkin saattaa olla epäselvää, mihin kansallisuuden osaan suojeluvaisto kohdistuu. Suomalaisuus nähdään helposti laihojen stereotyyppioiden varaan rakennettuna kokonaisuutena, joka vain jostain syystä sattuu olemaan kaikkia muita kansallisuuksia parempi. Herääkin kysymys, mitkä suomalaisuuden piirteet ovat todellisuudessa suojelemisen arvoisia.

Suomalaisesta ruokakulttuurista ei ainakaan vaikuteta välitettävän erityisesti. Turkkia Hautalan novelli "Kiinalainen naapuri" kokoelmasta "Kansalliskirja" (2012) pohtii eri kansallisuuksien edustajien sopeutumista suomalaiseen elämään. Novellissa kiinalainen naapuri esitetään vaikutuksille alttiina, mutta vaikka novellin suomalaiset pyrkivät muuttamaan kiinalaisen olemuksessa lähes kaiken muun, soijantuoksuiseen asuntoon he eivät koske. Suomalainen keittiö rakentuukin voimakkaasti sellaisille viljelyskasveille, joita kylmässä, ravinneköyhässä maaperässä on voinut kasvattaa, eikä sillä siten ole kovin herkullisia ominaispiirteitä. Karjalanpiirakoista pidetään niiden alkuperän ja huvittavan muodon vuoksi, mutta ne ovat lähinnä poikkeus sääntöön.

Joillan juhlilla tuntuu olevan suomalaisille niin suuri merkitys, että suomalaisuuden voi jopa ajatella kiteytyvän niihin. Jostain syystä melko ruotsalaishenkinen vappu on vakiinnuttanut paikkansa suomalaisessa kulttuurissa, juhannus taikoineen vetoaa ehkä suomalaisten luonnonkansajuuriin ja itsenäisyyspäivän kolmetuntinen kättely nähdään vuoden jännittävimpanä draamanäytelmänä. Sonja Saarikosken kolumni "Jos saisin valita, olisin ruotsalainen" (Helsingin Sanomat 18.6.2017) pohtii kansallisuuden kriteereitä ja mainitsee joidenkin ruotsalaispappien pohtineen, että kansallispäivän juhliminen pitäisi lopettaa kiihkonationalismin vähentämiseksi. Periaatteessa on siis olemassa uhka, että myös suomalaiset joutuisivat jossain vaiheessa luopumaan rakkaasta juhlapäivästään. Toisaalta asiasta ei kuitenkaan käydä niin laajaa keskustelua, että sen tulisi olla kovinkaan monen suomalaisuussuojelijan prioriteetti.

Kulttuurin ajatellaan usein siirtyvän sukupolvelta toiselle perinteinä, joten niillä on suuri merkitys kansallisuuden rakentamisessa. Saarikosken kolumni esittelee kirjailija Lena Anderssonin luomat ruotsalaisuuden jäsenkriteerit, joista ensimmäinen koskee arkielämän viittausten omaksumista ja niiden kokemista merkitykselliseksi. Kriteeri on tarpeeksi yleismaailmallinen suomalaisuuteenkin sovellettavaksi, mutta samalla se on hyvin tulkinnanvarainen. Jotkut kokevat tärkeäksi arkielämän osaksi esimerkiksi Suvivirren

laulamisen koulujen kevätjuhlissa, mikä onkin herättänyt viime vuosina paljon keskustelua. Toiset taas kokevat Karjalan edustavan suomalaisen elämän puhtainta muotoa, vaikka he eivät ole koskaan käyneet siellä ja sen asukkaat ovat jo omaksuneet uudenlaisen kulttuurin. Kaikille yhteiset perinteet joutuvatkin jatkuvasti väistymään maailman muuttuessa, joten niiden suojeleminen tuntuu olevan ajan tuhlaamista. Toisaalta lohduttavaa on, että ainakin Kalevalan säilymiseen vaikuttaa voivan luottaa.

Eräs kulttuurin näkyvimmistä muodoista on tapakulttuuri, joten sen muutokset huomataan nopeasti. Hautalan novellissa ruotsalainen naapuri erottuu joukosta, koska hän on sosiaalinen ja hillitty. Suomalaiset nähdäänkin perinteisesti varautuneena mutta samaan aikaan estottomana kansana. Suomalaisen suurin painajainen on istua bussissa jonkun viereen, mutta uusia ystävyssuhteita solmitaan mielellään saunassa alasti, mikä on kieltämättä jopa kansainvälisellä tasolla melko ainutlaatuinen yhdistelmä. Suomalaisen tapakulttuurin häviäminen olisikin sääli, mutta siitäkään ei tarvitse olla kovin huolissaan. Monet Suomessa syntyneet kokevat suomalaisen elintavan vaivaannuttavaksi, joten vastavuoroisesti on varmasti olemassa muualta Suomeen muuttavia, jotka ovat koko elämänsä unelmoineet todellisuudesta ilman "small talkia".

Kieli on merkityksellinen kansaa yhdistävä tekijä ja historian rakentaja, joten sen säilymisestä kannattaa todella olla huolissaan. Maahanmuutto ei kuitenkaan ole merkittävin syy suomen kielen kuihtumiseen vaikka monet kiihkonationalistit tuntuvatkin niin ajattelevan. Pasi Saukkosen artikkeli "Monikulttuurisuuden tilastointi kaipaa uudistamista" (Tilastokeskuksen Tieto & trendit -sivusto 6.5.2016) esittelee monikulttuurisuuteen liittyviä tilastoja, joista eräs kertoo Suomen vieraskielisten asukkaiden osuuden olevan vain kuusi prosenttia ja sisältävän lukuisten eri kielten puhujia. Suomen kielen asema on turvattu perustuslailla, joten on absurdi ajatus, että eri kieliryhmistä tulevat maahanmuuttajat onnistuisivat syrjäyttämään sen yhteistoimin. Sen sijaan suurin uhka suomen kielelle on englantia, joka on erityisesti internetin kehityksen myötä löytänyt tiensä suomalaisten puhetyyliin. Paras tapa suojella kielen ominaispiirteitä onkin jatkaa sen puhumista itse mahdollisimman puhtaassa muodossa, jossa se sitten siirtyy eteenpäin myös maahanmuuttajille ja tuleville sukupolville. Toisaalta on muistettava, että suomen kieli on vuosien varrella saanut paljon vaikutteita myös esimerkiksi ruotsista ja venäjältä, eikä se ole silti kuollut sukupuuttoon.

Kulttuuri-identiteetin syvin osa koostuu erilaisista arvoista, joihin vedotaan myös maahanmuuttovastaisessa keskustelussa. Usein keskustelua tuntuukin ohjaavan pelko siitä, että maahanmuuttajat romuttavat Suomen ylpeydenaiheet, jotka ovat hajoamispisteessä täysin muista syistä. Suomalaiset ylistävät usein sotaveteraanejaan, jolloin samaan hengenvetoon muistetaan mainita ilmainen terveydenhuolto ja Minna Canth. Pelätään, että maahanmuuttajat eivät ilman suomalaista äidinmaitoa osaa arvostaa Suomen itsenäisyyttä ja että he käyttäytyvät suomalaisia naisia kohtaan kuin luolamiehet, koska heidän kotimaassaan naisten työssäkäynti ei ole yhtä yleistä kuin Suomessa. Todellisuuudessa suurimmat ongelmat johtuvat kuitenkin siitä, että suomalaiset tuodittautuvat ajatukseen

hyvinvointivaltiosta ja yrittävät etsiä syyllistä muualta. Esimerkiksi sote-uudistus ei johdu siitä, että pakolaiset kuluttavat Suomen verovaroja, vaan siitä, että suomalainen väestö ikääntyy ja muuttuu itse kalliiksi.

Suomalaisuudelle ja suomalaiselle kulttuurille suurimman uhan luovat siis itse suomalaiset, jotka näkevät Suomen murtuvaisena ja suojeltavana veistoksena. Suomi ei ole ikinä ollut täydellinen. Globalisaatio antaakin suomalaisille mahdollisuuden arvioida uudelleen, mikä suomalaisuudessa on merkittävää ja säilyttämisen arvoista. On luotettava siihen, että suomalaisuuden parhaat puolet löytävät kyllä paikkansa jatkossakin. On myös muistettava, että samalla kun muut kansallisuudet saavat jalansijaa Suomesta, suomalaisuuskin leviää maailmalla. Suomalainen ehkä syö sushia ja soittaa ukulelea, mutta jonain päivänä syyrialainen saattaa syödä salmiakkia ja sauna.

Vastauksen pituus: 6 335 merkkiä

Kommentti / arvio

Kokonaiskuva kirjoitustaidosta: Teksti osoittaa erinomaista laajan ja yhtenäisen tekstin rakentamisen taitoa ja kielellistä taitavuutta.

Näkökulma-, sisältö- ja aineistovalinnat: Kirjoittajan kantavana ideana on pohdiskella suomalaisuutta tuomalla esiin kulttuurisia ilmiöitä, joita on totuttu pitämään suomalaisina ja joiden ajatellaan jotenkin kärsivän tulevaisuudessa.. Pohdinta huipentuu lopetuskappaleessa, jossa kirjoittaja ratkaisee suomalaisuuden mahdollisen tulevaisuuden yllättävällä ja hausalla, mutta järkeenkäyvällä tavalla. Abstraktiotaso nousee - kirjoittaja käsittelee suomalaisuutta aina karjalanpiirakoista kulttuuri-identiteettiin saakka.

Aineistojen käyttö: Aineistot hyödyttävät kirjoittajaa, mutta vain kirjoittajan oman pohdinnan lähtökohtina. Tekstissä korostuu omaäänisyys erittäin onnistuneesti.

Tekstin rakenne: Otsikko herättää kiinnostusta ja rajaa käsittelyä: kirjoittaja on mitä ilmeisimmin huolestunut aiheena olevasta tulevaisuuden suomalaisuudesta. Tekstikappaleet käsittelevät jotakin suomalaisuuteen liittyvää ilmiötä

Kieli ja tyyli: Teksti starttaa elävästi liikkeelle: ensimmäisen virkkeen alkusoinnutetut sanat muodostavat harkitun aloituksen. Tyyli on yhtenäistä koko tekstin ajan, ja tekstistä välittyy kirjoittajan hieman ironinen tyyli ja humoristinen suhtautumistapa aiheeseen. Tekstissä on yksi lyöntivirhe ja yksi virheellinen virkerakenne, muutoin kieli on erittäin sujuvaa.

Pistemäärä: 60 p. / 60 p.